

Hyvinvointikertomus 2023

Väestö

Väestömäärä 12/2023 Mänttä-Vilppulassa yhteensä **9270** eli on laskenut vuodesta 2022 90 henkilöllä. 65-vuotta täyttäneitä oli 3534, joka on noussut vuodesta 2022 26 henkilöllä. Syntyneitä vuonna 2023 oli 34 vauvaa. Kuolleita oli 165, joten luonnollinen väestönlisäys oli -131 henkeä.

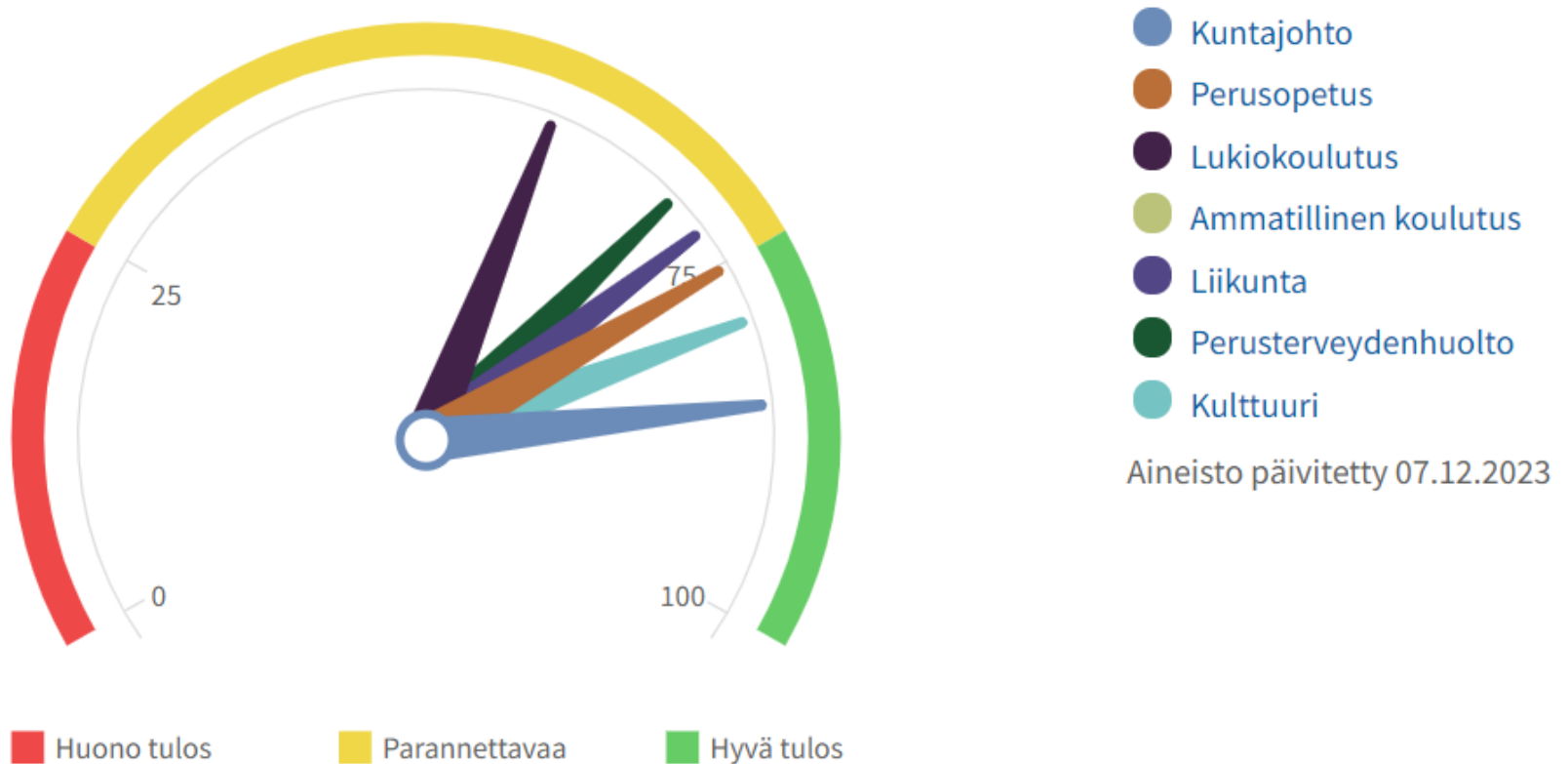
Ulkomaalaistaustaisia vuonna 2023 oli yhteensä 224, joista 30 oli alaikäisiä.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022
0 - 15-vuotiaat, % väestöstä info ind. 166	Mänttä-Vilppula	yhteensä	1 197	1 152
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä info ind. 7			435	400
16 - 64-vuotiaat, % väestöstä info ind. 1280			4 869	4 700
65 vuotta täyttäneet, % väestöstä info ind. 1068			3 497	3 508
Elävänä syntyneet info ind. 1315			59	53
Ulkomaalaistaustaiset / 1 000 asukasta info ind. 5102			259	277
Väestö 31.12. info ind. 127			9 563	9 360

TEAvisarin tulokset 2023

TEAvisarin tiedot kuvaavat terveydenedistämisasiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. (Ei kuvaa palvelujen laatua tai laajuutta, vaan työnjohtoa, koordinoitua ja toimeenpanoa)

Kaikki sektorit : Mänttä-Vilppula 2023

Lisätietoa: <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?r=KUNTA508>

Verrataan TEA-tuloksia ympäryskuntiin, hyvinvointialueeseen ja koko maan tilanteeseen

Pisteet	Mänttä-Vilppula	Keuruu	Jämsä	Orivesi	Virrat	Pirkanmaan hyvinvointialue	Koko maa
Kaikki sektorit	73	66	72	73	69	74	70
Kuntajohto	85	63	83	83	83	89	82
Perusopetus	75	64	66	58	76	69	65
Lukiokoulutus	59	59	..	71	65
Ammatillinen koulutus	66	64
Liikunta	72	76	67	83	55	70	72
Perusterveydenhuolto	69	84	78	84	79	76	70
Kulttuuri	79	53	53	71	65	81	71

Kehitys TEA-viisarin tuloksissa

Mänttä-Vilppulassa TEA-tuloksissa on tapahtunut kehitystä ja verrattuna ympäryskuntiin tai Pirkanmaan hyvinvointialueen tuloksiin, ovat tulokset yleisesti hyvällä tasolla muutoin kuin lukion osalta. Lukion osalta osa prosesseista ei ole vielä kirjattuna suunnitelmallisesti.

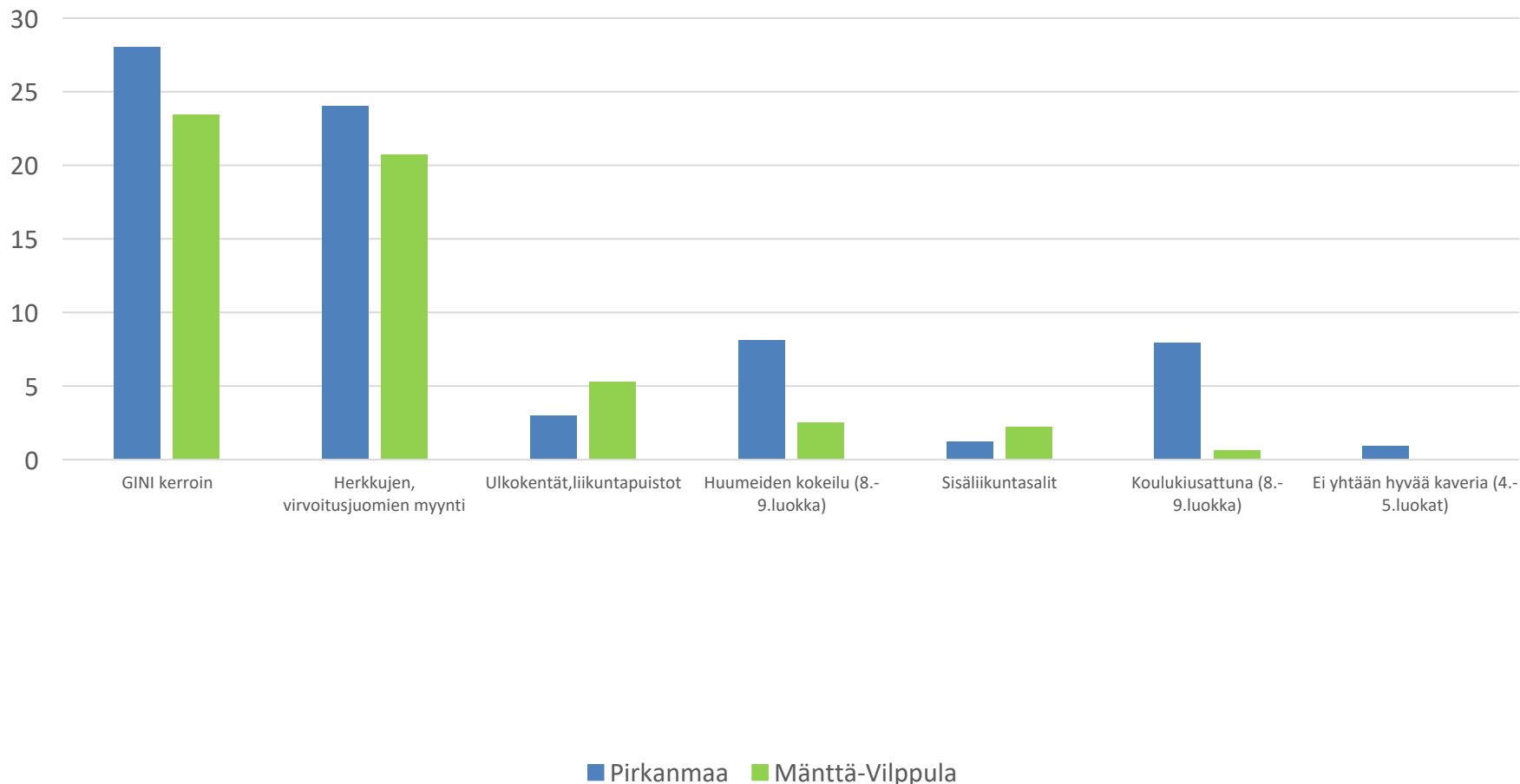
*Ammatillisen opetuksen suhteen selvitys kesken, eli Saskyn tieto puuttuu.
Ammatillista opetusta järjestetään Mänttä-Vilppulassa monella koulutusalailla.*

Mänttä-Vilppulassa kaikkien sektoreiden pisteet vuosilta 2019-2023:

Pisteet	2023	2022	2021	2020	2019
Kaikki sektorit	73	70	72	71	66

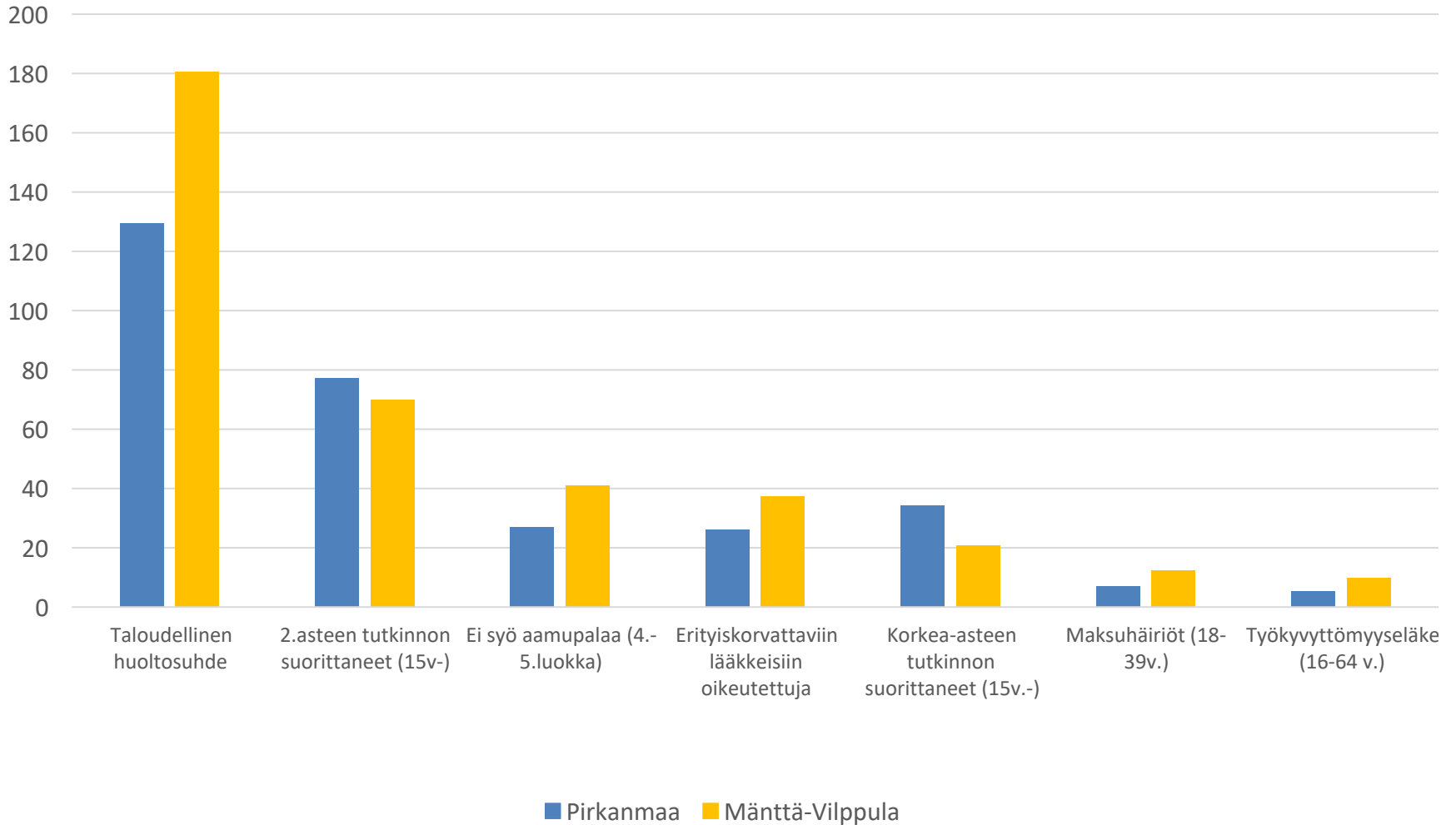
Puhti-raportilla saadaan ajantasaista tietoa väestön hyvinvointi- ja terveyshaasteista paikkakohtaisesti ihmisten arjessa kertyvää tietoa hyödyntäen

Mänttä-Vilppulan vahvuudet verrattuna koko Pirkanmaan

Tekninen korjaus 18.4.2024

Mänttä-Vilppulan kehittämiskohteet

Move tulokset 2023

Move!-mittaukset tuottavat tietoa valtakunnan, hyvinvointialueiden ja kuntien tasoilla päätöksentekijöille liikunnan, terveyden ja hyvinvoinnin edistämistoimenpiteiden kehittämistä ja seurantaa varten.

- Lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn lasku on tasaantunut valtakunnallisesti
- Move!-järjestelmässä mitataan:
 - fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, nopeus, voima ja liikkuvuus)
 - motorisia taitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot)
 - havaintomotorisia taitoja
- Tiheämmin asutuilla kaupunkiseuduilla toimintakyky on selkeästi parempi kuin harvaan asutuilla alueilla. Länsi-Uudenmaan, Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Suomen hyvinvointialueilla sekä Helsingin kaupungissa fyysisen toimintakyvyn kokonaistulokset olivat valtakunnallisia tuloksia parempia.
- Lasten ja nuorten fyysisellä toimintakyvyllä on merkittäviä vaikutuksia niin yksilön hyvinvointiin kuin laaja-alaisesti kaikkialle yhteiskuntaan. Lasten ja nuorten toimintakyvyn haasteet heijastuvat muun muassa varusmiespalveluksen suorittamiseen, monille aloille hakemiseen, opiskelu- ja työkykyyn, sairastavuuteen ja sairauspoissaoloihin, eläköitymiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin.
- Move!-tulosten avulla voidaan tunnistaa erityisesti ne lapset ja nuoret, joiden fyysinen toimintakyky herättää huolta. Jatkossa on tärkeää, että näille oppilaille voidaan tarjota esimerkiksi henkilökohtaista liikuntaneuvontaa ja muita tukitoimia liikkumisen edistämiseksi.

Move tulokset Mänttä-Vilppulassa

Vuosi 2023	Pojat	Tytöt	Yhteensä
5. luokka	34,3 %	40,5 %	37,7 %
8. luokka	69 %	44,4 %	57,1 %
Molemmat	50 %	42 %	45,9 %
Vuosi 2022			
5. luokka	54,3 %	35,1 %	45,8 %
8. luokka	50 %	60 %	53,3 %
Molemmat	53 %	40,4 %	47,8 %
Pirkanmaa 2023			
5. luokka	33,7 %	32,5 %	45,8 %
8. luokka	35,5 %	39,9 %	37,7 %
Yhteensä	34,6 %	35,9 %	35,2 %

Kuvassa Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos. Tulos ilmaisee prosenttiosuuden oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tasolla. *Huom; oppilaiden vähäinen määrä, yksittäisen oppilaan vaikutus tuloksiin on suuri, myös mittauksen tasalaatuisuuden varmistaminen on tärkeää, samoin suorituspaikan ympäristö. Puhti raportissa liikunnan harrastaminen seuroissa/lisenssien piirissä alkaa laskemaan 13-vuotiaasta eteenpäin.*

Lisätietoa Move-tuloksista: https://a3s.fi/move2023_kuntaraportit/mannta-vilppula508_move2023.pdf

Hyte-kerroin

Tulosindikaattorit, osa vuoden 2023 tuloksista puuttuu (20.2.24)

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2019	2020	2021	2022	2023
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä info ind. 3959	Pirkanmaan hyvinvointialue	yhteensä	375,0	363,1	360,8	325,7	
	Mänttä-Vilppula		311,7	348,3	319,5	291,2	
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 286	Pirkanmaan hyvinvointialue		20,5		26,0		26,0
	Mänttä-Vilppula		21,6		27,9		23,8
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 3219	Pirkanmaan hyvinvointialue		6,2	6,0	6,1		
	Mänttä-Vilppula		7,4	7,1	7,8		
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 234	Pirkanmaan hyvinvointialue		3,0	3,0	2,9	2,7	
	Mänttä-Vilppula		2,9	2,9	2,9	2,6	
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 306	Pirkanmaan hyvinvointialue		6,4	6,3	6,1	6,0	
	Mänttä-Vilppula		10,8	10,8	11,0	11,0	
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 3906	Pirkanmaan hyvinvointialue		17,8		17,6		17,1
	Mänttä-Vilppula		26,2		21,5		18,1

Prosessi-indikaattorit kerätään THL:N TEA-tiedonkeruun yhteydessä suoraan kunnista. (Dia 3)

Lisätietoa hyte-kertoimista: <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?q=HYTE-kerroin>

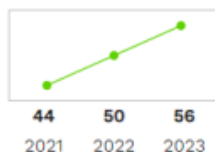
HYTE-perustein kuntien kesken jaetaan 100 miljoonaa euroa eli keskimäärin 18,23 euroa asukasta kohti. Vaihteluväli on noin 7,50 eurosta 22 euroon.

Mänttä-Vilppulassa kerroin on nousussa. (Verrokkikunnat Jämsä, Keuruu, Orivesi ja Virrat.)

Hyte-kerroin euroa/asukas (info 5341)

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Jämsä	yhteensä	19,2	19,0	18,8
Keuruu		18,1	17,1	16,4
Mänttä-Vilppula		17,6	16,6	18,4
Orivesi		18,1	20,0	18,9
Virrat		16,0	17,1	17,3

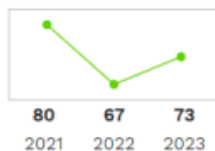
Tulosindikaattoreiden keskiarvo
(HYTE-kerroin)
(P) (HYTE-K)

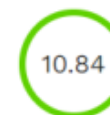
HYTE-kerroin, 0 - 100
(P) (HYTE-K)

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)
(P) (HYTE-K)

HYTE-kerroin euroa / asukas
(P) (HYTE-K)

Kouluterveyskysely 2023 koonti lyhyesti

Kouluterveyskyselyn onnistumiset viime kyselyyn verraten:

- Perusopetuksessa lapset ja nuoret toivat ilmi kiusaamisen vähenemisen, aikuisen tuen saamisen, kouluinnostuksen sekä terveystarkastuksen
- Toisella asteella onnistumisia olivat vaikutusmahdollisuudet koulussa, elämällä on tarkoitus, harrastuspaikat ja oleskelutilat, koulun käynnin mielekkyys
- Lapset ja nuoret on kohdattu kotona/aikuisen toimesta/koulussa sekä ovat saaneet tukea

Kouluterveyskyselyssä huolestuttavimmat muutokset viime kyselyyn verraten:

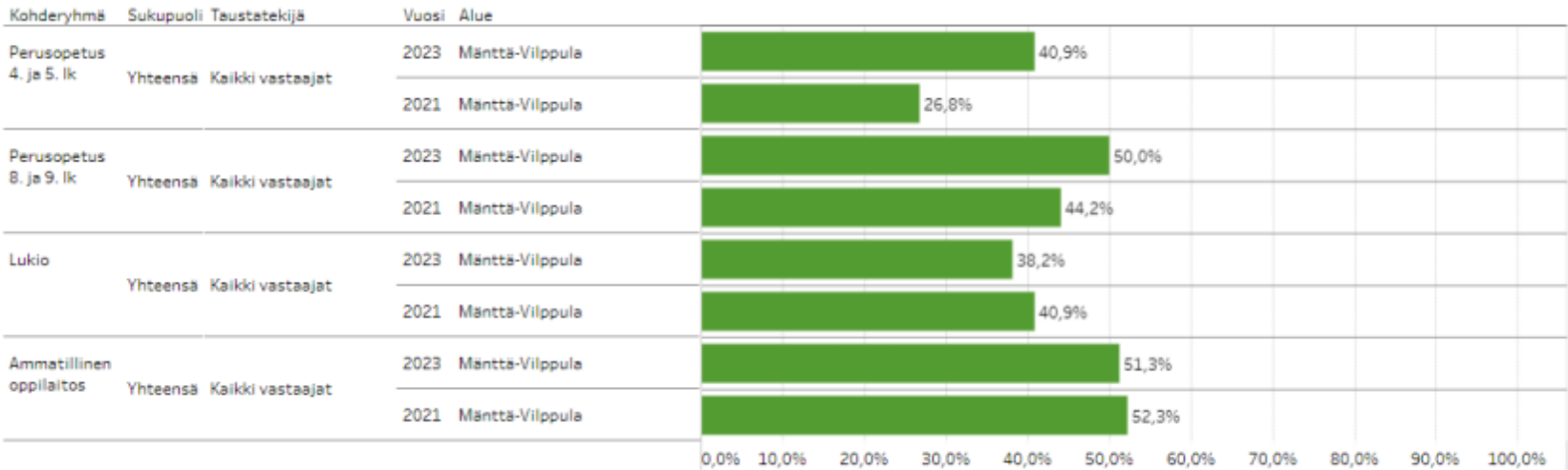
- 4-5. luokkalaisten sähkösavukkeiden käyttö
- 8-9. luokkalaisten alaikäisenä perhepiiristä hankkima alkoholi
- Lukio: koululounasta ei syödä, netissä roikkuminen
- Ammattikoulu: koululounasta ei syödä, lääkärin toteama pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma

Lisätietoa kouluterveyskyselyn tuloksista:

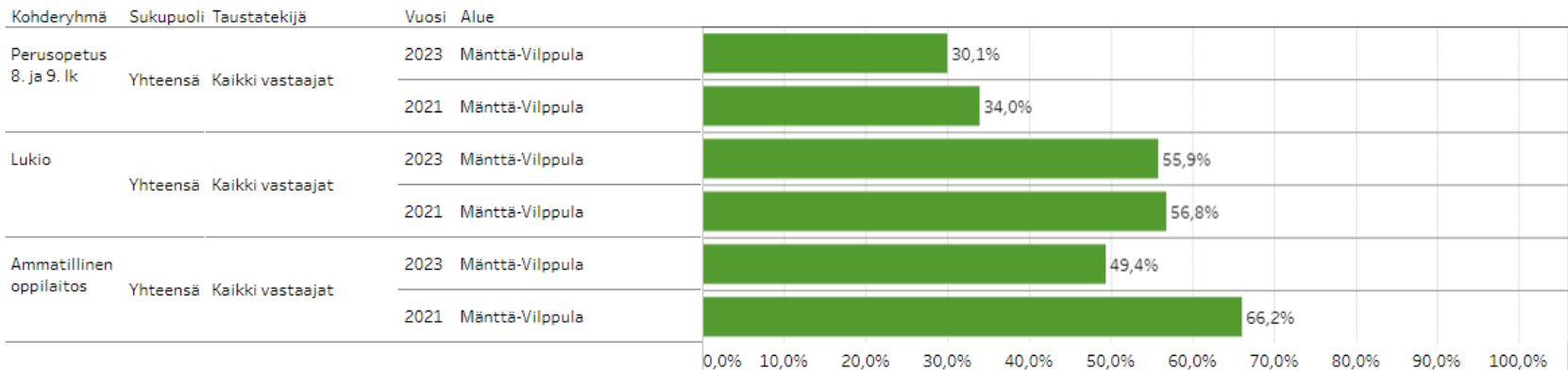
<https://public.tableau.com/app/profile/.kouluterveyskysely/viz/Lastenjanuortenterveysjahyvinto/Navigointisivu>

Koulussa jaksamista tukevat arkirutiinit: liikunta, ravinto ja uni, sekä kokemus siitä, että koulussa ei kiusata ja on turvallinen olo.

Ei syö aamupalaa joka arkiamu

Nukkuu arkisin alle 8 tuntia

Väestön terveydentilaa kuvaavia tilastoja

Kansantaudeilla tarkoitetaan väestössä yleisiä sairauksia, jotka ovat samalla myös yleisiä kuolinsyitä. Niillä on suuri merkitys yksilölle ja koko väestön terveydelle.

- sydän- ja verisuonitaudit
- diabetes
- astma ja allergia
- krooniset keuhkosairaudet
- syöpäsairaudet
- muistisairaudet
- tuki- ja liikuntaelimistön sairaudet ja
- mielenterveyden ongelmat

Suuri osa työikäisten kroonisista sairauksista voidaan ehkäistä. Tärkeimmät keinot ovat:

- **terveellinen ruokavalio**
- **liikkuminen/liikunta**
- **tupakoinnin välttäminen**
- **vähäinen alkoholinkäyttö**
- **lihavuuden ehkäiseminen**

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022
Päihteiden aiheuttamat ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatuista käyntisyistä info ind. 5013	Mänttä-Vilppula	yhteensä	0,8	0,9
Tuki- ja liikuntaelinsairaudet perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatuista käyntisyistä info ind. 5009			20,0	18,6
Verenkiertoelinten sairaudet perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatuista käyntisyistä info ind. 5010			9,1	9,3
Verenpainetauti perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatuista käyntisyistä info ind. 5016			2,9	2,7

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2020	2021
Aivoverisuonitauti-indeksi, ikävakiomaton info ind. 5648	Pirkanmaan hyvinvointialue	yhteensä	74,3	70,1
	Mänttä-Vilppula		57,2	64,2
Alkoholisairastavuusindeksi, ikävakiomaton info ind. 5660	Pirkanmaan hyvinvointialue		100,3	103,2
	Mänttä-Vilppula		145,9	139,8
Diabetesindeksi, ikävakiomaton info ind. 5662	Pirkanmaan hyvinvointialue		97,4	100,2
	Mänttä-Vilppula		150,7	153,3
Keuhkosairausindeksi, ikävakiomaton info ind. 5658	Pirkanmaan hyvinvointialue		94,9	105,3
	Mänttä-Vilppula		115,2	125,8
Mielenterveysindeksi, ikävakiomaton info ind. 5652	Pirkanmaan hyvinvointialue		99,9	100,4
	Mänttä-Vilppula		113,8	118,4
Muistisairausindeksi, ikävakiomaton info ind. 5656	Pirkanmaan hyvinvointialue		96,4	97,3
	Mänttä-Vilppula		108,9	109,9
Sairastavuusindeksi, ikävakiomaton info ind. 5642	Pirkanmaan hyvinvointialue		96,4	96,6
	Mänttä-Vilppula		123,9	125,4
Sepelvaltimotauti-indeksi, ikävakiomaton info ind. 5646	Pirkanmaan hyvinvointialue		85,1	86,7
	Mänttä-Vilppula		102,2	102,5
Syöpäindeksi, ikävakiomaton info ind. 5644	Pirkanmaan hyvinvointialue		99,8	94,6
	Mänttä-Vilppula		134,6	131,0
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi, ikävakiomaton info ind. 5650	Pirkanmaan hyvinvointialue		99,9	100,7
	Mänttä-Vilppula		170,2	170,0
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakiomaton info ind. 5664	Pirkanmaan hyvinvointialue	99,1	99,6	
	Mänttä-Vilppula	155,1	161,4	

Alueen indeksilukua tulkitaan suhteessa koko maan lukuun, joka saa arvon 100 tietokannassa saatavilla olevan aikasarjan viimeisimpänä vuonna. Mitä suuremman arvon alue saa, sitä yleisempää on sairastavuus tällä alueella. Korkea indeksilukema voi kertoa paitsi suuresta sairastavuudesta ja/tai siitä, että alueella on onnistuttu varhaisdiagnostiikassa. (THL sairastavuusindeksejä ei ole saatavilla vuosilta 2022-2023)

Päihdeavainindikaattorit

Päihdeavainindikaattoriryhmien avulla voi tarkastella erikseen kunnan ja alueen päihteiden käyttöä ennakoivia tekijöitä, saatavuutta ja käyttöä sekä päihteiden käytön vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin.

Lisätietoa: <https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyto/ehkaisevan-paihdeyon-johtaminen/paihdeavainindikaattorit>

Nostot indikaattoreista:

Huolestuttavaa nousua:

- Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, sekä yläkoulussa että ammattikoulussa
- Kannabiskokeilut, sekä yläkoulussa että ammattikoulussa
- Kokeillut laittomia huumeita, toisen asteen opiskelijoilla (etenkin ammattikoulussa suuri nousu)
- Käyttää päivittäin tupakka- tai nikotiinituotteita, yläkoulussa
- Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, yläkoulussa
- Pelaa viikoittain rahapelejä, ammattikoulussa
- Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, ammattikoulussa
- Vanhemman liiallinen alkoholin käyttö, sekä ala- että yläkoulussa

Suomalaisten säännöllinen alkoholinkäyttö on vähentynyt tultaessa 2020-luvulle. Viikoittain tai useammin alkoholia käyttäneiden osuus väheni 52 prosentista 48:aan miehillä ja 29 prosentista 22:een naisilla 2016–2023.

(THL juomatapatutkimus:

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147677/Tilastoraportti_59_2023_Suomalaisten_alkoholink%C3%A4ytt%C3%B6tavat_2023_s.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Tieliikenneonnettomuudet 2023

Tieliikenteessä kuolleet ja loukkaantuneet

Lähde: Tilastokeskus, 2023* ennakkotieto

Hyvinvointikyselyt 2023

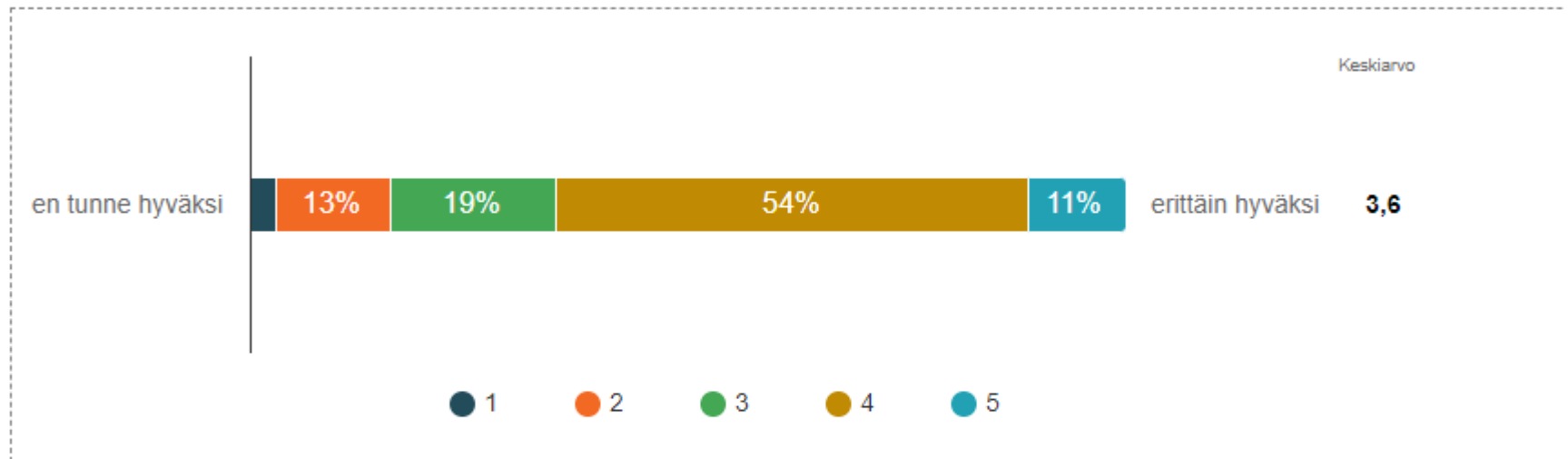
- Paperiversio
- Vastaajia yhteensä 43
- Avoimia kysymyksiä, vaihtoehtokysymyksiä, kaikkiin kysymyksiin ei vastattu
- Vastaajien ikä 9-88v
- Suurin osa asui taajamassa
- Suurin osa eläkeläisiä

Terveydentilan keskiarvoksi muodostui 3,6. 54% vastaajista koki terveydentilan hyväksi.

millaiseksi koet terveydentilasi

Vastaajien määrä: 37

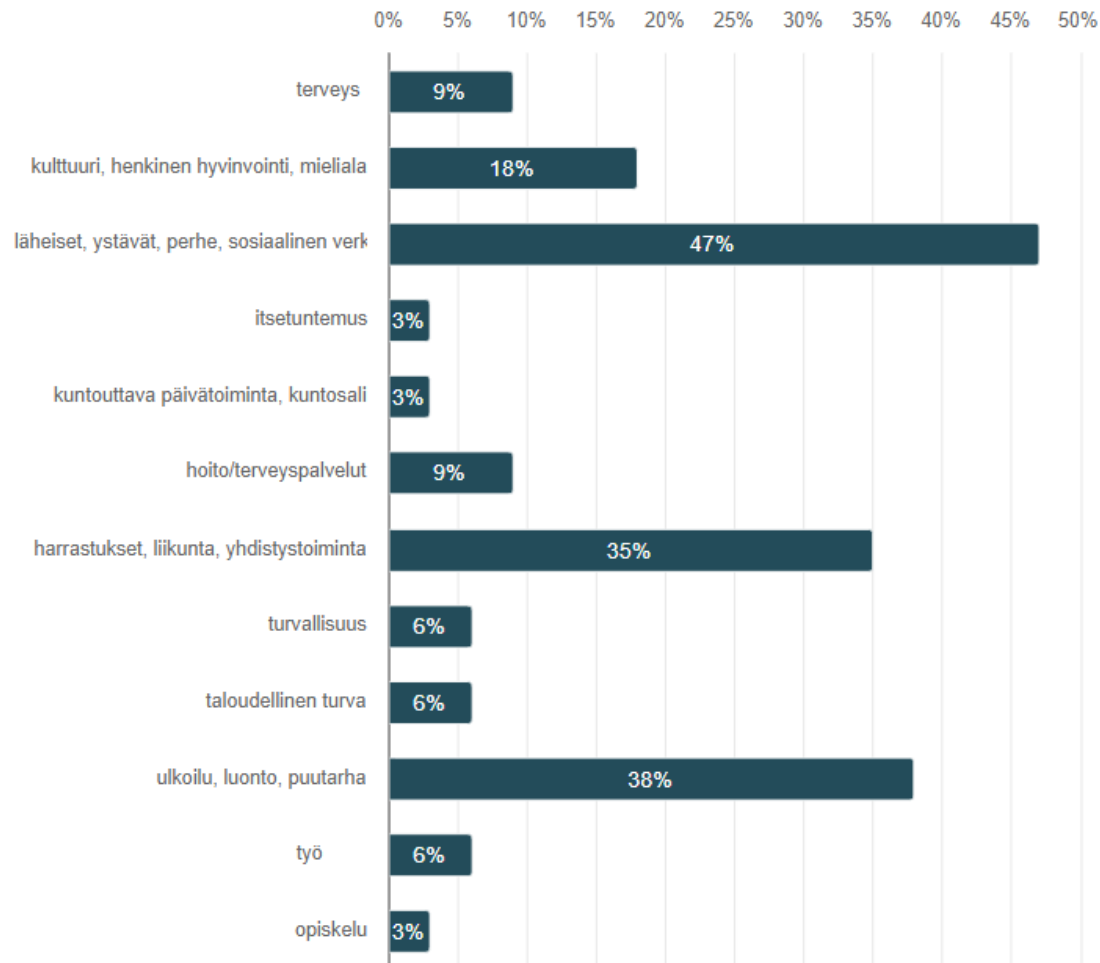

	1	2	3	4	5		Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
en tunne hyväksi	1	5	7	20	4	erittäin hyväksi	37	3,6	4,0
	2,7%	13,5%	18,9%	54,1%	10,8%				
Yhteensä	1	5	7	20	4		37	3,6	4,0

Vastaajien hyvinvointia lisäsivät eniten sosiaalinen verkosto, harrastukset sekä luonto. Uhkana hyvinvoinnille olivat sairaudet, toimeettomuus ja työttömyys, stressi sekä huonot tai vähentyneet palvelut

mitkä asiat lisäävät hyvinvointiasi

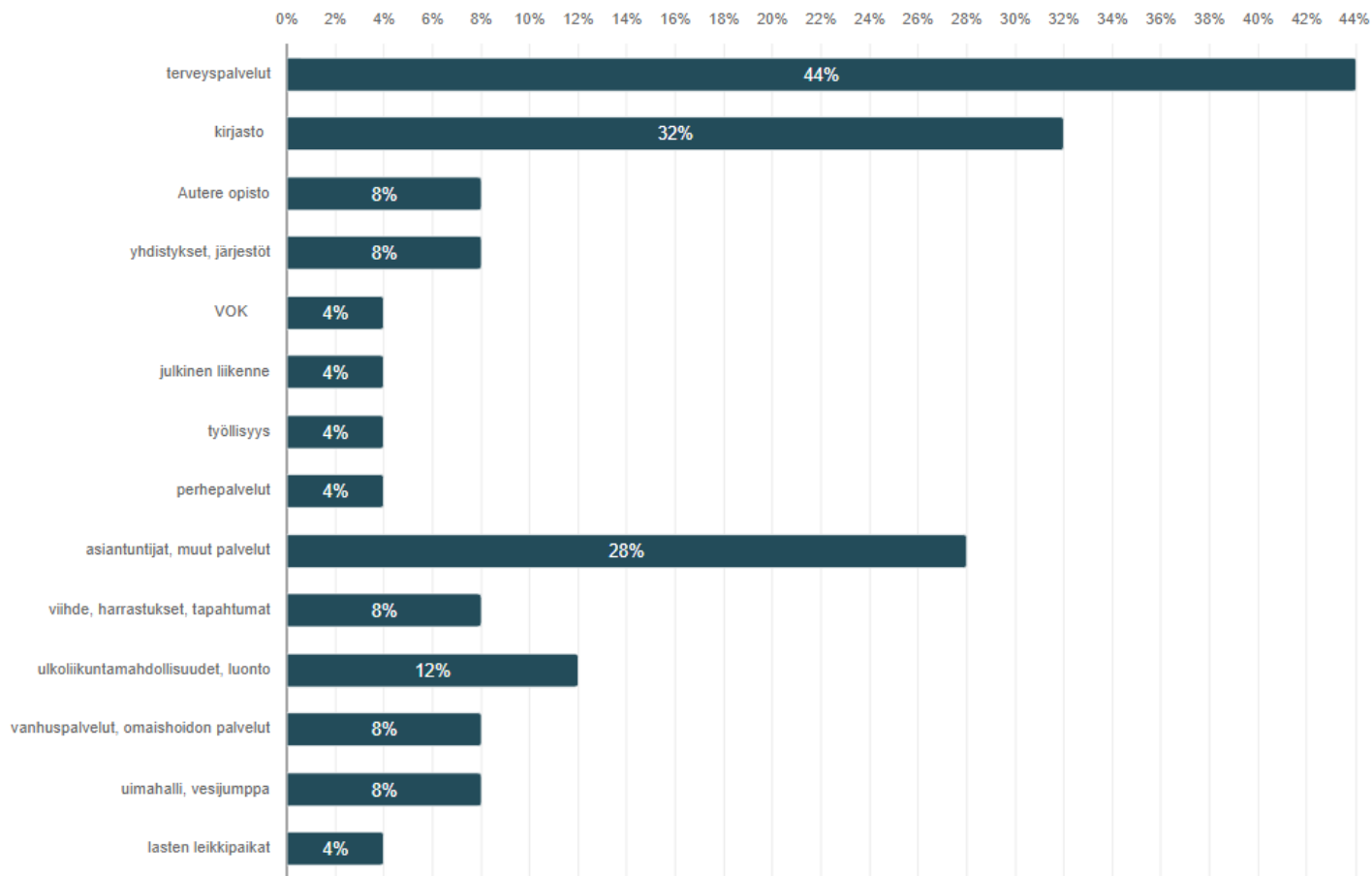
Vastaajien määrä: 34, valittujen vastausten lukumäärä: 62

Tärkeimpiä hyvinvointia lisääviä palveluita vastaajille olivat terveyspalvelut, kirjasto ja muut palvelut (yritykset, asiantuntija apu). Liikuntapalveluista suosituimpia olivat uimahalli, kuntosalit ja ohjatut ryhmäliikunnat. Ulkoliikuntapaikoista käytetyimmät olivat uimarannat, pururadat sekä pyöräily- tai maastoreitit.

mitkä palvelut ovat tärkeitä ja lisäävät hyvinvointiasi

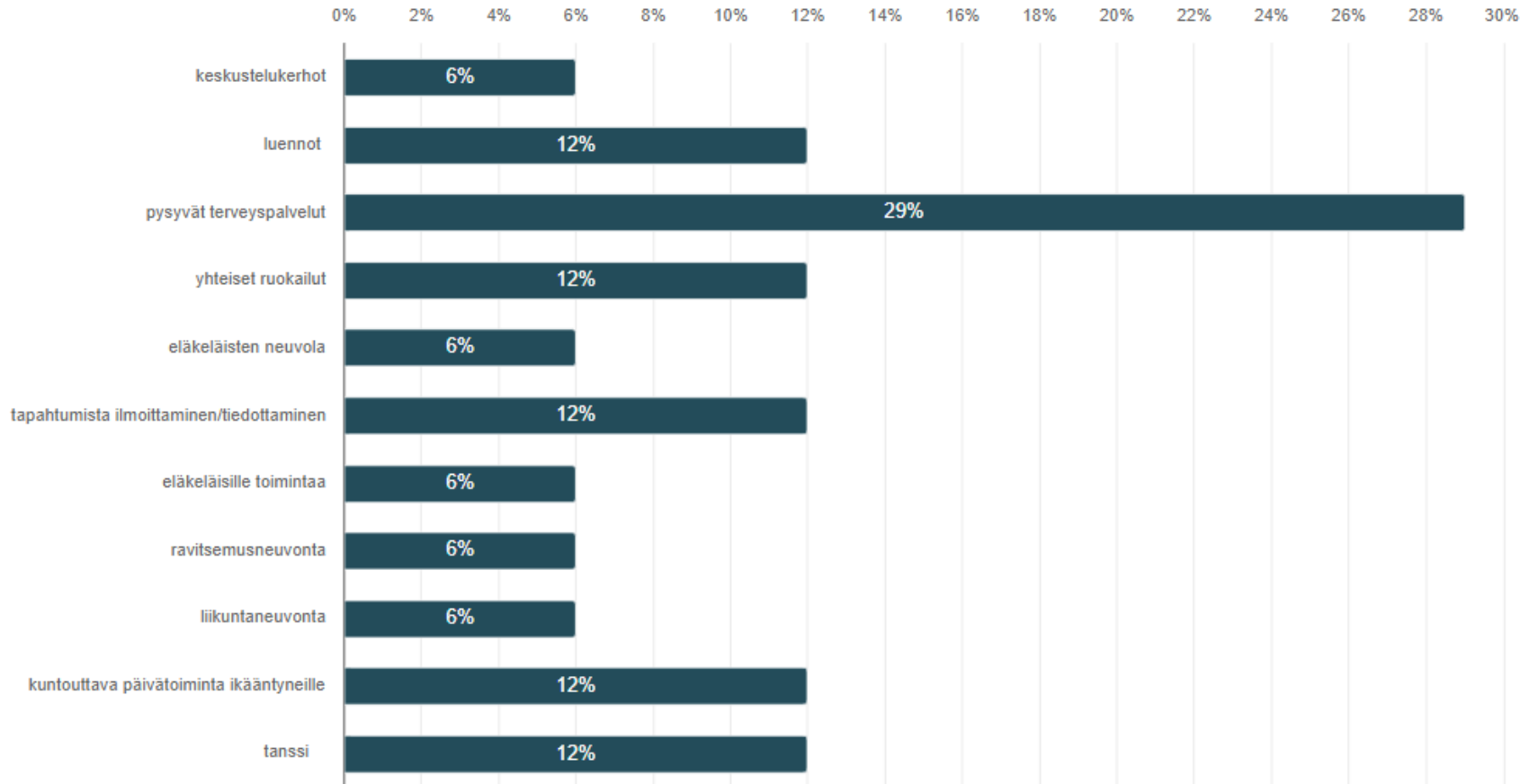
Vastaajien määrä: 25, valittujen vastausten lukumäärä: 44

Palveluita, joita vastaajat toivoivat lisää, olivat pysyvät terveystalvelut, yhteiset ruokailut sekä erilaiset liikunta- ja kuntoilu muodot.

millaisia hyvinvointia ja terveyttä edistäviä palveluja kaipaavat

Vastaajien määrä: 17, valittujen vastausten lukumäärä: 20

Yhteenveto kyselystä

- Sosiaali- ja terveystalvet ovat avainasemassa yksilön hyvinvoinnin kokemukselle. Ne tuotetaan Pirhan ja Mäntän vuoren terveydessä.
- Mänttä-Vilppulan alue koettiin yleisesti hyvin turvalliseksi. Turvallisuutta lisäksi vastaajien mukaan poliisin näkyminen, valaistus sekä teiden kunto.
- Kysely tehtiin huhti-joulukuun aikana, joten kyselyn aikana tapahtui jo toimenpiteitä, jotka nousivat kyselyssä esiin:
 - Toive penkkien lisäksi kävelyreiteille: vanhusneuvosto teki penkkikartat jakoon, joihin voisi merkitä penkkien puutteen sekä aloitti penkkitreffit
 - Ikääntyneille kuntouttavaa toimintaa ja kuntosaleja sekä eläkeläisille toimintaa: Lähiklubi-toiminta alkoi 9/23 (50 paikkaa) sekä kuntosalien harrastajaryhmät aloittivat toimintansa 9/23 (alussa 40 paikkaa, vuonna 24: 80 paikkaa). Paikalliset järjestöt järjestävät erittäin paljon ja monipuolisia tapahtumia säännöllisesti eläkeläisille.
 - Luentoja: erilaisia teemapäivät eri ikäryhmille järjestetty sekä Autere-opistolla luentoja
 - Eläkeläisten neuvola: Mäntänvuoren terveys on aloittanut aikuisneuvolatoiminnan vuonna 2023
 - Yhteiset ruokailut: toteutuvat mm Lähiklubissa sekä kuntosalien harrastajaryhmissä: Ruokailussa voi käydä edelleen Sarapihassa sekä Punatulkussa.
 - Keskustelukerhoja: huomioi järjestöjen erilaiset kerhot. Lisäksi vuonna 2024 alkaa Lähitorilla 1x kk:ssa keskustelukerho.
 - Liikunta- ja ravitsemusneuvontaa kaivataan: pienimuotoista liikunta- ja elintapaneuvontaa on järjestetty erilaisissa tapahtumissa. Liikunta- ja elintapaohjauksen edelleen kehittäminen on tärkeää!
 - Ulkoilutapahtumia kaivataan: Liikuntatalvet ovat jalkautuneet vuoden 2023 aikana erilaisiin tempauksiin: puistojummat, ulkoilupäivät, tuolijummat, toimintakyvyn testauspäivät sekä tutustumiset kuntosaleille. Vanhusneuvoston järjestämät penkkitreffit aloitettiin syksyllä 2023.

Muut hyte-kyselyt 2023

- THL osallisuusindikaattori 12/2023. Vastauksia vähäisesti.
- Päihdekysely 10/2023. Vastauksia vähäisesti.

Erillisliitteenä taulukko vuoden 2023 suunnitelman arvioinnista.

Käsittely

- Hyvinvointityöryhmissä 10/23 ja 1/24
- Tarkastuslautakunta 19.2.24
- Kaupunginhallitus 25.3.24
- Valtuusto 22.4.24